

# Loveact

MANIFESTAS  
MANIFESTAS

## LIETUVOS LYTIŠKUMO UGDYMO TARYBOS MANIFESTAS

Šis manifestas yra parengtas projekto LOVEACT „Living positive and intersectional sexuality education for gender-based violence prevention“ kurį dalinai finansuoja Europos Sąjunga, metu. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) teigimu, visuminis lytiškumo ugdymas yra kritiškai svarbus užtikrinant jaunimo sveikatą ir gerovę. Šis manifestas siekia pagerinti lytiškumo ugdymo būklę mūsų šalyje.

Projekto LOVEACT dalyvės/-iai, lytiškumo ugdymo tarybos narės/-iai tikime, kad šiuo metu visuminis lytiškumo ugdymas Lietuvoje patiria nemažą spaudimą, visuomenės pasipriešinimą, tačiau niekaip nepraranda savo aktualumo ir svarbumo. Visuminis lytiškumo ugdymas yra svarbus sveiko santykio su savimi kūrimui, sveikų ir pagarbių santykių kūrimui, savęs pažinimui ir priėmimui, savo tapatybės priėmimui, sveikų intymių santykių kūrimui. Todėl teigiame, kad:

### **1 Fundamentali teisė į visuminį lytiškumo ugdymą**

Visuminis lytiškumo ugdymas yra fundamentali žmogaus teisė, kuri turi būti užtikrinta visiems asmenims, nepriklausomai nuo jų skirtingų tapatybių. Tai apima lytinę orientaciją, lytinę tapatybę, etninę kilmę, religinius įsitikinimus, socialinę-ekonominę padėtį bei negalią. Tinkamas visuminis lytiškumo ugdymas suteikia žmonėms galių priimti informuotus ir apgalvotus sprendimus apie savo kūną, savo tapatybę ir gerovę. Šis ugdymas padeda formuoti sveiką santykį su savimi ir kitais, skatina savęs pažinimą bei pagarbą įvairovei.

### **2 Integravimas į švietimo sistemą**

Lietuvos švietimo sistema privalo integruoti visuminį lytiškumo ugdymą į mokymo programas struktūriniu būdu, pripažįstant mokyklų svarbą užkertant kelią smurtui lyties pagrindu. Šis ugdymas turi būti sistemingas, nuoseklus ir pritaikytas skirtingoms amžiaus grupėms. Būtina užtikrinti, kad lytiškumo ugdymas taptų integralia ugdymo programų dalimi, o ne fragmentišku ar atsitiktiniu procesu.

### **3 Holistinis požiūris į lytiškumo ugdymą**

Visuminis lytiškumo ugdymas turi apimti ne tik lytinės sveikatos rizikų mažinimą, bet ir socialinius, kultūrinius, kognityvinius, emocinius bei tarpasmeninius aspektus. Visuminis lytiškumo ugdymas turi būti suprantamas ir vertinamas per holistinį požiūrį, neatmetant visų svarbių dalių. Tai reiškia dėmesį fizinei, psichologinei, socialinei ir dvasinei gerovei, tarpasmeniniams santykiams, asmenybės vystymuisi bei etiniams aspektams.

### **4 Prieinamumas įvairiose aplinkose**

Visuminis lytiškumo ugdymas turėtų būti prieinamas nuo ankstyvojo amžiaus, taip pat atviruose jaunimo centruose, atvirose jaunimo erdvėse. Svarbu užtikrinti, kad šis ugdymas būtų pritaikytas skirtingoms amžiaus grupėms ir pateikiamas jiems suprantama kalba bei metodais. Ugdymas turi vykti ne tik formalioje švietimo aplinkoje, bet ir neformaliojo ugdymo erdvėse, užtikrinant platesnį prieinamumą.

### **5 Specialistų kompetencijų užtikrinimas**

Būtina užtikrinti kokybišką mokytojų, švietimo pagalbos specialistų rengimą visuminio lytiškumo ugdymo srityje. Mokymai, seminarai turi remtis ne tik Lietuvos, tačiau ir užsienio gerosiomis patirtimis, taip suteikiant mokytojams/-oms, švietimo pagalbos specialistams/-ėms kokybiškos, kitose šalyse patikrintos informacijos. Specialistų rengimas turi būti nuolatinis procesas, apimantis tiek teorines žinias, tiek praktinių įgūdžių ugdymą.

## 6 Smurto ir patyčių prevencija

Visuminis lytiškumo ugdymas – tai vienas iš smurto lyties pagrindu, patyčių tapatybės pagrindu prevencijos įrankių. Diskutuoju, padedant atpažinti, suteikiant įrankių tą daryti jauniems žmonėms, duodame progą kurti saugią ir įtraukią aplinką, padėti suprasti sutikimo svarbą. Šis ugdymas padeda formuoti pagarbius santykius, moko atpažinti netinkamą elgesį ir jį reaguoti, skatina empatiją ir toleranciją.

## 7 Teritorinių tinklų svarba

Svarbu sukurti ir palaikyti teritorinius tinklus visoje Lietuvoje, kurie sistemintų praktikas, patirtis ir išteklius, atsižvelgiant į skirtingų regionų kontekstus ir poreikius. Šie tinklai turėtų užtikrinti vienodą ugdymo kokybę visuose regionuose, dalintis gerąja praktika ir resursais, bei teikti metodinę pagalbą specialistams.

## 8 Mokslu grįstas požiūris

Visuminis lytiškumo ugdymas turi būti pagrįstas moksliniais įrodymais, atitikti tarptautinius standartus ir kartu atspindėti Lietuvos visuomenės vertybes bei poreikius. Ugdymo programos turi būti reguliariai atnaujinamos, atsižvelgiant į naujausius mokslinius tyrimus ir rekomendacijas, tačiau kartu išlaikant jautrumą kultūriniam kontekstui.

## 9 Jaunimo įtraukimas

Būtina užtikrinti jaunų žmonių dalyvavimą kuriant ir tobulinant lytiškumo ugdymo programas, suteikiant jiems galimybę aktyviai prisidėti prie savo pačių švietimo. Jaunimo balsas ir patirtys turi būti išgirsti ir įtraukti į programų kūrimą ir tobulinimą, užtikrinant, kad ugdymas atitiktų realius jaunų žmonių poreikius ir lūkesčius.

Taryba siekia suderinti savo veiklą su nacionaliniu ugdymo turiniu ir tarptautiniais lytiškumo ugdymo standartais bei gairėmis, pavyzdžiui, Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijomis, Lytiškumo ugdymo ateities iniciatyva ir SIECUS Visuminio lytiškumo ugdymo gairėmis. Taryba taip pat siekia bendradarbiauti su kitomis suinteresuotosiomis šalimis ir didinti informuotumą apie lytiškumo ugdymo svarbą ir naudą visiems mokiniams.

Kviečiame visus Lietuvos lytiškumo ugdymo ekspertus - mokytojus, tėvus, organizacijas ir sąjungininkus - prisijungti prie šios svarbios iniciatyvos!

*Šiuometiniai tarybos nariai/ės atstovauja įvairioms su lytiškumo ugdymu susijusioms sritims. Tarp jų yra pedagogų/ių, psichologų/ių, aktyvistų/čių, tyrėjų ir ugdymo ekspertų/čių, dirbančių su įvairiomis mokinių grupėmis ir bendruomenėmis: Lina Januškevičiūtė, ji; Jogaila Vaitekaitis, jis; Akvilė Giniota, ji; Paulina Bradūnaitė, ji; Austė Černiauskienė, ji; Alina Martinkutė-Vorobej, ji; Ieva Laugalytė, jis; Paulina Drėgvaitė, ji; Rasa Katinaitė, ji; Alvyda Šinušaitė, ji; Indrė Maršantaitė, ji; Jurgita Smiltė Jasiulionė, ji; Vaiva Misiūnaitė, ji.*

